

Nr 37*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.*

Till konstitutionsutskottet har båda kamrarna den 10 november 1964 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 189, vari Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 29 oktober 1964, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

Gällande rätt. Enligt bestämmelser i 2 kap. tryckfrihetsförordningen äger svensk medborgare fri tillgång till allmänna handlingar, dvs. handlingar som förvaras hos stats- eller kommunalmyndighet, vare sig handlingarna inkommit till myndigheten eller upprättats hos denna. I denna principiella frihet får inskränkning göras endast på vissa i tryckfrihetsförordningen nämnda grunder, och inskränkningarna skall noga anges i lag som stiftats samfällt av Kungl. Maj:t och riksdagen. De gällande inskränkningarna finns upptagna i lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, den s. k. sekretesslagen.

I 12 § sekretesslagen lämnas föreskrifter om sekretess med avseende på vissa handlingar som rör personer, vilka på grund av brott eller lösdriveri intagits i anstalt eller ställts under övervakning eller tillsyn. Sålunda stadgas i första stycket, att hos myndighet vid fångvårdsanstalt, allmän uppfostringsanstalt eller tvångsarbetsanstalt upprättade handlingar rörande person, som intagits i anstalten, icke må i andra fall eller annan ordning än Kungl. Maj:t bestämmer utlämnas tidigare än sjuttio år efter deras datum. Enligt andra stycket skall vad sålunda stadgas äga motsvarande tillämpning med avseende på handlingar, upprättade av dem som handhar övervakning eller tillsyn över brottslingar eller lösdrivare, vilka ej är intagna på anstalt som nämnts i första stycket, om handlingarna rör någon som är underkastad övervakning eller tillsyn. I tredje stycket slutligen föreskrives, att uppgifter och anteckningar, som tillhör hos fångvårdsstyrelsen fört register över personer, som intagits i fångvårdsanstalt eller erhållit villkorlig dom,

icke må utlämnas i annat fall eller annan ordning än Kungl. Maj:t bestämmer.

Propositionen. Departementschefen uttalar, att 12 § sekretesslagen bör överses med anledning av ny lagstiftning. Den av riksdagen år 1962 antagna och den 21 december samma år utfärdade brottsbalken (nr 700) träder i kraft den 1 januari 1965. Samma dag träder även lagen den 4 juni 1964 (nr 450) om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet i kraft. Beträffande de förändringar, som den nya lagstiftningen medför, upplyses i propositionen följande.

Brottsbalken ersätter bl. a. gällande särskilda lagar om ungdomsfängelse, om förvaring och internering i säkerhetsanstalt, om villkorlig dom samt om villkorlig frigivning. Vid de påföljder, som regleras i dessa lagar, förekommer kriminalvård i frihet, varvid den dömda kan stå under övervakning eller, som termen lyder i fråga om eftervård efter anstaltsbehandling, tillsyn. Den befattning med den dömda, som avses därmed, utövas i första hand av övervakare över villkorligt dömd, tillsynsman för villkorligt frigiven samt tillsyningsman för den som är utskrivna på prov från ungdoms- eller säkerhetsanstalt. I övrigt föreligger i berörda hänseende vissa organisatoriska olikheter mellan de skilda behandlingsformerna. Vid villkorlig dom står sålunda övervakningen under tillsyn av domstol. Övervakningsdomstolens befogenheter kan delegeras till övervakningsnämnd. Härjämte står övervakningen under uppsikt av skyddskonsulent. Även vid villkorlig frigivning har skyddskonsulent inseende över tillsynen. Fullt motsvarande anordning förekommer ej i fråga om tillsynen över dem som utskrivits på prov från ungdoms- eller säkerhetsanstalt. I dessa fall utövas ledningen av tillsynen av ungdomsfängelsenämnden eller interneringsnämnden.

Genom brottsbalken blir den nu berörda organisationen enhetlig. Vid skyddstillsyn, som närmast motsvarar nuvarande villkorlig dom med övervakning, vid villkorlig frigivning och vid vård utom anstalt efter dom å ungdomsfängelse eller internering — den sistnämnda påföljden motsvarar närmast förvaring enligt gällande lag — skall den dömda normalt stå under övervakning genom särskilt förordnad övervakare. Vistas den dömda på annan ort än övervakaren, skall denne få rätt att anlita lämplig person som biträde vid övervakningen. Övervakningen skall handhas av övervakningsnämnd. Är övervakaren annan än skyddskonsulent hos nämnden skall övervakningen därjämte stå under överinseende av sådan konsulent.

En nytillkommen central nämnd, kriminalvårdsnämnden, har att taga befattning med vissa ärenden angående villkorlig frigivning. Särskilda uppgifter med avseende på behandlingen av dem som dömts till ungdomsfängelse eller internering är, huvudsakligen som enligt gällande ordning, anförtrodda åt ungdomsfängelsenämnden och interneringsnämnden, vilka bl. a. äger besluta om övergång från vård i anstalt till vård utom anstalt,

om återintagning i anstalt samt om upphörande av den ådömda påföljden. De tre nu angivna centrala nämnderna är var på sitt område överinstanser i förhållande till övervakningsnämnderna.

Lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet ersätter 1885 års lag angående lösdrivares behandling. Den anstaltsbehandling, varom bestämmelser lämnas i den nya lagen, äger rum i arbetsanstalt. Även tvångsarbete som ådömts med stöd av äldre lag skall verkställas i sådan anstalt. Rätten kan förordna om villkorligt anstånd med verkställande av dom på intagning i arbetsanstalt. Den som erhåller sådant anstånd ställes under övervakning under en prøvotid. Beträffande övervakningen skall i huvudsak tillämpas bestämmelserna i brottsbalken om övervakning av villkorligt frivivna. På motsvarande sätt sker övervakning av den som utskrivits villkorligt från arbetsanstalt.

Ytterligare upplyses i propositionen, att behandling i allmän uppfostringsanstalt icke förekommer sedan 1948 och att det hos fångvårdsstyrelsen förda registret över villkorligt dömda i fortsättningen kommer att avse personer som dömts till skyddstillsyn. Fångvårdsstyrelsen kommer från och med den 1 januari 1965 att benämnas kriminalvårdsstyrelsen.

I propositionen uttalas, att de förändringar, som sålunda angetts, bör återspeglas i sekretesslagen. Därvid bör beaktas, att handlingar, som enligt gällande lydelse av de aktuella stadgandena är sekretessbelagda, icke blir offentliga. Ändringarna bör därför kompletteras med en övergångsbestämmelse av innebörd, att äldre lag alltjämt skall äga tillämpning beträffande däri nämnda handlingar som ej avses i den nya lagen.

I överensstämmelse med det nu anförda föreslås allmän uppfostringsanstalt icke längre nämnd i första stycket av 12 § och »tvångsarbetsanstalt» utbytt mot »arbetsanstalt».

Departementschefen framhåller vidare, att då skyddskonsulentorganisationen numera genomgående är engagerad i övervakningsarbetet, befattningshavarna inom denna organisation bör uttryckligen nämnas i andra stycket vid sidan av övervakarna. Hänsyn bör även tagas till att skyddskonsulents uppgifter enligt Kungl. Maj:ts förordnande kan fullgöras av befattningshavare vid skyddsförening. För att uppräknningen skall bli uttömmande bör också nämnas den som anlitats som biträde vid övervakning. Det synes vidare önskvärt att övervakningsklientelet anges på annat sätt än genom det nu använda uttrycket »brottslingar eller lösdrivare». En lämplig beteckning torde vara »personer som ställts under övervakning efter dom å fängelse, skyddstillsyn, ungdomsfängelse, internering eller intagning i arbetsanstalt».

Handlingar, som upprättats hos någon av de nyss berörda centrala nämnderna eller hos övervakningsnämnd, torde i allmänhet icke få sådant innehåll, att de behöver vara underkastade sekretess. I vissa fall, såsom när övervakad person hörts muntligen inför nämnden, kan dock i nämndens protokoll komma att inflyta sådana uppgifter om enskilds personliga förhål-

landen, som icke bör utlämnas åt offentligheten. Uppgifter av denna art torde även kunna ingå i övervakningsnämnds anteckningar rörande de under nämnden lydande övervakningsfallen. Departementschefen finner det därför lämpligt att i ett nytt tredje stycke i 12 § upptaga ett bemyndigande för central nämnd och övervakningsnämnd att förordna om tillämpning av sekretessbestämmelserna i de föregående styckena beträffande viss hos nämnden upprättad handling rörande person som är intagen i anstalt eller ställd under övervakning. Med hänsyn till det allmänna kontrollintresset bör sådant förordnande icke kunna meddelas med avseende på beslut som utfärdats särskilt eller intagits i protokoll.

I sista stycket bör den nya benämningen för fångvårdsstyrelsen införas. Vidare bör göras de ändringar som föranleds av att personer som intages i arbetsanstalt torde komma att registreras hos styrelsen och av att registret över villkorligt dömda i fortsättningen kommer att avse personer som dömts till skyddstillsyn. Genom en nyligen företagen ändring i 11 § sekretesslagen har beträffande det allmänna kriminalregistret sekretessen angetts avse uppgifter och anteckningar som *tillförts* registret i stället för uppgifter och anteckningar som *tillhör* registret. Avsikten härmed har varit att klart ange, att även material som utgallrats ur registret är underkastat sekretessskydd. En motsvarande ändring synes böra genomföras i 12 §.

Utöver de nu angivna ändringarna föreslås vissa rent redaktionella jämföringar i lagtexten.

De sålunda framlagda lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1965.

Utskottet. De i förevarande proposition framlagda lagförslagen föranleder icke någon utskottets erinran. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande proposition, nr 189, måtte antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om
 inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar

Härigenom förordnas, att 12 § lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

Hos myndighet vid fångvårdsanstalt, allmän uppfostringsanstalt eller tvångsarbetsanstalt upprättade handlingar rörande å anstalten intagen person må ej i andra fall eller annan ordning än Konungen bestämmer utlämnas tidigare än sjuttio år efter deras datum.

Vad i första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning med avseende å handlingar, upprättade av dem, som handhava övervakning eller tillsyn över brottslingar eller lösdrivare, vilka icke äro intagna å anstalt som i första stycket sägs, där handlingarna röra någon som är underkastad övervakning eller tillsyn.

(Föreslagen lydelse)

Hos myndighet vid fångvårdsanstalt eller arbetsanstalt upprättade handlingar rörande i anstalten intagen person må ej i andra fall eller annan ordning än Konungen bestämmer utlämnas tidigare än sjuttio år efter deras datum.

Detsamma gäller handlingar, vilka upprättats av befattningshavare inom skyddskonsulentorganisationen eller annan som fullgör skyddskonsulents uppgifter eller av övervakare eller den som anlåtats såsom biträde vid övervakning, i den mån handlingarna röra personer som ställts under övervakning efter dom å fängelse, skyddstillsyn, ungdomsfängelse, internering eller intagning i arbetsanstalt.

Kriminalvårdsnämnden, ungdomsfängelnsnämnden och interneringsnämnden samt övervakningsnämnd må förordna, att vad nu föreskrivits skall äga tillämpning även beträffande viss hos nämnden upprättad handling rörande person som är intagen i anstalt eller ställd under övervakning. Sådant förordnande må dock ej avse nämndens beslut, som utfärdats särskilt eller upptagits i protokoll.

¹ Senaste lydelse av 12 §, se 1945:260.

(Nuvarande lydelse)

Uppgifter och anteckningar, som tillhöra hos fångvårdsstyrelsen fört register över personer, som intagits å fångvårdsanstalt eller erhållit villkorlig dom, må ej utlämnas i annat fall eller annan ordning än Konungen bestämmer.

(Föreslagen lydelse)

Uppgifter och anteckningar, vilka tillförts hos kriminalvårdsstyrelsen fört register över personer som intagits i anstalt eller dömts till skydds-tillsyn, må ej utlämnas i annat fall eller annan ordning än Konungen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965. Äldre lag skall dock alltjämt äga tillämpning beträffande däri nämnda handlingar som ej avses i den nya lagen.

Stockholm den 25 november 1964

På konstitutionsutskottets vägnar:

BENGT ELMGREN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Damström, fru Segerstedt Wiberg*, herrar Sveningsson, Georg Pettersson, Erik Olsson*, Dahl, Harald Pettersson, Hilding och Hübinette; samt

från andra kammaren: herrar Spångberg, Andersson i Linköping*, Adamsson, Larsson i Luttra, Nilsson i Östersund, Braconier*, Alemyr, Westberg, Keijer och Anners*.

* Ej närvarande vid justeringen.